UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

Katedra výtvarné výchovy

Markéta Žáková

3. ročník – prezenční studium

Učitelství pro mateřské školy

ILUSTRACE K DĚTSKÉ LITERATUŘE

Bakalářská práce

Vedoucí práce: MgA. Kristýna Boháčová

Olomouc

2011

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a použila jen prameny uvedené v seznamu literatury.

Olomouc 8. 4. 2011 _____

Podpis

Poděkování:

Za pomoc při zpracování této bakalářské práce bych chtěla poděkovat především MgA. Kristýně Boháčové. Dále bych chtěla poděkovat Mateřské škole Michalské stromořadí Olomouc, za umožnění realizace mé praktické části a v neposlední řadě patří díky mému příteli, který mi byl vždy oporou.

OBSAH

ÚVOD……..……...…5
I TEORETICKÁ ČÁST……..…….....6
1 Vymezení základních pojmů…… ……..…7
1.1 Co je to ilustrace…… ……..…7
1.2 Pojmy ilustrace…… ……...8
2 Vývoj ilustrace ……..11
2.2 Vývoj ilustrace v ČR……...11
2.3 Druhy ilustrace…….……..16
3 Současná ilustrace pro děti…… 19
3.1 Lucie Dvořáková……19
3.2 Gabriel Filcík…….…20
3.3 Olga Franzová…….....21
3.4 Renata Fučíková…….22
3.5 Dagmar Ježková…….23
3.6 Jarmila Marešová……...24
3.7 Eva Sýkorová – Pekárková…….25
II PRAKTICKÁ ČÁST…… ….26
1 Vypracování metodické přípravy do MŠ…… …….27
2 Použití vypracované pedagogické přípravy, práce s dětmi v MŠ..…… …..…32
3 Vyhodnocení praktické části…… …...….34
ZÁVĚR…… ……...35
SEZNAM POUŽITÝCH PRAMĚNŮ A LITERATURY…… ……..….36
SEZNAM PŘÍLOH ……..... ……....38
ANOTACE

ÚVOD

Důvod proč jsem si vybrala toto téma je zájem o obor a snaha o proniknutí do specifického problému, hledání odpovědi na otázku „ *Jaká byla ilustrace v 19. století a s jakou ilustrací se můžeme setkat dnes?*“ Jako budoucího pedagoga v mateřské škole mě vždy v knize, která se mi dostane do ruky zajímá jaká je v ní ilustrace, jestli tam vůbec nějaká je a zda-li je vhodné ji ukázat dětem. Setkala jsem se s mnoha knihami, ať už na pedagogických praxích nebo v denním životě, ve kterých jsem ilustraci buď postrádala, nebo byla velmi abstraktní. Tento problém mě inspiroval k tématu bakalářské práce. V dětské literatuře by se měly objevovat ilustrace dětem blízké, abstraktní tvorba není adekvátní věku v závislosti na vývoj dětského výtvarného projevu. Mnohdy, když dětem čtu pohádku, nebo jakýkoliv příběh, chtějí vidět obrázky, ovšem ne vždy jim mám co ukázat. Pokud ilustrace chybí, můžeme nechat pracovat fantazii dětí. Děti si mohou obrázky k příběhům vytvořit samy. Jak by asi vypadaly ilustrace vytvořené dětmi? Ovšem každé dítě má subjektivní vnímání a zkušenosti, tudíž by si každé dítě mohlo spíše knihu nailustrovat samo.

Začala jsem se tedy zajímat o ilustraci trochu hlouběji a to konkrétně o její vývoj. Proto jsem se začala zajímat o to, jak je to vlastně s vývojem ilustrace k dětské literatuře u nás. Co bylo a je podstatou ilustrace.

V praktické části budu spolupracovat s knížkou Leny Freyové, Pohádky na dlani. Kniha byla vydána roku 2001, nakladatelstvím Radim Masný. Pohádky se odehrávají většinou v přírodě, někde v lese, na louce, apod. Vystupují v nich postavy, jako jsou duha, víly, skřítkové, barvy a další. Spisovatelka si knihu sama ilustrovala, ovšem ilustrace jsou spíše abstraktní a není jich moc. Rozhodla jsem se tedy na této knize demonstrovat hlavní myšlenku své práce, kterou je samotná ilustrace dětí. Dále budu spolupracovat s MŠ Michalské stromořadí, Olomouc, kde budu realizovat praktickou část. Věk dětí je 4,5 – 6 let.

Výsledkem praktické části by měla být ilustrace vytvořená dětmi a metodická příprava pro tuto práci.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Vymezení základních pojmů

1.1 Co je to ilustrace

Ilustrace jsou obrazy, které jsou vázané na text. Techniky, které se k ilustraci používají, a můžeme se s nimi setkat, jsou: kresby, dřevoryty, rytiny, lepty, mědirytiny a malby. Mají za úkol čtenáři text vysvětlit, přiblížit, udělat jej srozumitelnějším nebo jen navodit atmosféru. Pochází z latinského slova *lustrare*, což znamená osvětlit. Například dětem, které nikdy neviděly divoké prase, nabízejí, jak si je mají představit. Některé děti se na obrázky v knize přímo těší, některé vůbec nezajímají. Pokud jde o předškolní věk, v knize děti rozumí více obrázkům než textu. Proto, když si vezmou knihu, a samy si ji prohlížejí, zajímají je především obrázky. To jestli děti ilustrace zaujme nebo ne taky záleží na technice, kterou je vytvořena a také na stylu, jakým ilustrátor obrázky vytvořil. Každý ilustrátor má svůj osobitý styl.

„Hlavní inspirací v ilustraci je text a žánr knihy, což se autor poté různými prostředky snaží vyjádřit. Nápad nemusí být vždy složitý nebo originální, může pouze doprovázet a vystihovat příběh či text, ke kterému se váže. Přesto však ilustrace znamená něco víc, než jen názorné překreslení původního literárního motivu; má svou uměleckou hodnotu.“ (GRAY, 2010, 258 s.)

1.2 Pojmy ilustrace

V této kapitole uvedu několik technik, kterými může být ilustrace vytvořena. Vysvětlím jejich postup při tvorbě, podstatu a zmíním autory, kteří s danou technikou pracovali. Ilustrace jsou vlastně vytvořené obrazy, které mají účelně doprovázet knihu, přiblížit čtenáři děj a obsah knihy. Vybrala jsem tyto techniky, protože jsou v ilustraci nejvíce používané. Tyto vysvětlivky jsou jen pojmy důležité pro správnou terminologii v mé práci a při výuce o ilustraci. Jednotlivé pojmy jsou důležité hlavně pro pedagogy, kteří by se chtěli ilustrací v rámci výuky na mateřské škole zabývat. Pro děti jsou důležité pouze pojmy ilustrace, ilustrátor, nakladatelství a pak bych určitě zmínila, že ilustrace může být malovaná nebo kreslená, dalšími technikami bych děti předškolního věku nezatěžovala. Samozřejmě je důležité jim vysvětlit rozdíl mezi kresbou a malbou. Říct jim, že kresba je obraz vytvořený pastelkou, tužkou, uhlem a že malba je obraz vytvořený barvami. Všechny pojmy je zapotřebí dětem vysvětlit jednoduše a nejlépe s ukázkou, děti takhle pojmy lépe pochopí.

Druhy ilustrace:

Komiks je druh ilustrace. Označuje sekvenční uspořádání posloupnosti obrázků nebo podobných znaků, která zprostředkovávají informace anebo na čtenáře esteticky působí. Obrázky jsou obvykle kreslené a většinou doplněné textem. Text může být umístěný v takzvaných bublinách uprostřed obrázku nebo může být v okrajové části komiksu.

Manga je japonský styl, kterým jsou vytvářeny komiksy. Charakteristickými znaky mangy jsou především tvary postav a jejich částí těla. Velké oči, malá ústa, špičatý nos a brada. Styl kresby je poměrně jednoduchý a velký důraz se klade na emoce a dynamiku děje. Manga se čte zprava do leva, jako všechny ostatní japonské knihy.

Anime je označení animovaných filmů a seriálů, které jsou kresleny japonským stylem manga. Anime se vyznačuje především způsobem kresby, který je pro většinu lidí kromě Japonska poměrně zvláštní a netypický. Tento způsob kresby je vyvinutý z mangy. Anime samotné je jen zfilmovaná (animovaná) verze toho, co bylo před tím jen mangou.

Techniky:

Jako prvním pojmem je **malba**. Je jednou z výtvarných technik, která spočívá v nanášení barvy štětcem na povrch. Malbu v ilustraci najdeme například v díle Nejkrásnější pohádky o čertech (ilustrace Karel Franta), pracuje s působením barev a jejich kombinací.

Kresba je technika, která je vytvářena kresebnými pomůckami, jako jsou tužka, pastelka, pastel, rudka, uhel a další. Najdeme ji v knize Hádanky a básničky na celý rok (ilustrace Petra Jelenová). Pracuje se stopou jednotlivých nástrojů a materiálů, klade důraz na strukturu, linii, kompozici.

Grafika je výtvarná technika, kterou dále dělíme na základě principu tisku.
Rozdělení grafických technik:
Tisk z hloubky – rytina, mědiryt, lept
Tisk z výšky – dřevoryt, dřevořez
Tisk z plochy – litografie

Zatímco kresba a malba byly výtvarné techniky, **rytina** je grafickou technikou. Je nestarší technikou tisku z hloubky. Rytiny jsou dnes poměrně vzácné. Postup byl takový, že se do měděné desky vyryl obraz za pomocí čar. Deska měla většinou tloušťku 1 až 2 mm. Okraje desky bývají zaobleny, aby ostré hrany netrhaly papír. Tlakem lisu se deska zaryje do papíru, tudíž jsou okraje desky na papíru znát. Rytiny v ilustraci můžeme najít například v knize Bajky od Václava Hollara (rok vydání 1957).

Hlubotisková grafická technika, která využívá rytí čar a ploch do měděné matrice se nazývá **mědiryt** nebo chalkografie.

Další grafickou technikou, která se řadí taktéž do tisku z hloubky je **lept.** Postup leptu je takový, že se na měděnou destičku nanese ochranný voskový kryt, což je směs asfaltu, pryskyřice a vosku, do něž grafik ocelovou jehlou kreslí svůj návrh (obrázek). Poté ponoří destičku do leptadla a to vyleptá do destičky místa, kde pod krytem odhalil destičku.

Vedle rytiny a leptu zde máme taky **dřevoryt**, který je grafickou technikou tisku z výšky. Dřevěná matrice je nařezána napříč létům. Tyto kousky dřeva se sklíží a povrch zbrousí. Tím vznikne štoček neboli tisková matrice, do které se ryje. K takovému rytí je zapotřebí xylografických rydel, jež jsou vyrobené ze speciální zakalené oceli. S dřevorytem se můžeme setkat v knize Ezopovy Bajky (ilustrace Zdeněk Mézl).

Další technikou, u které používáme, jako materiál dřevo nazýváme **dřevořez**. Opět se jedná o tisk z výšky, ovšem na rozdíl od dřevorytu se matrice připravuje z podélného řezu

kmene. Tiskne se z vyhlazené dřevěné desky, kde díky řezu může být patrná kresba dřeva. Grafik vybírá ze štočku dláty a noži to, co má být v tisku bílé.
Najdeme jej například v knize O zlaté mrkvi (ilustrace Chrudoš Valoušek).

Rozdíl mezi dřevořezem a dřevorytem je nejen v přípravě matrice. U dřevorytu je nástrojem rydlo, kdežto u dřevořezu jsou to dláta.

Bilderbuch

je obrázková kniha. Původně byl tento termín používán pro knihu, která byla vybavena ilustracemi. V současné době máme na mysli knihu navrženou speciálně pro děti, které nemohou nebo neumí číst. Obrázkové knihy mají obvykle málo stran (např. 30 stran) a bývají v různých formátech. Dalo by se říci, že obrázkové knihy jsou tvořeny obrázky a text se v nich objevuje jen omezeně.

Ilustrátor

je umělec, který tvoří obrazový doprovod „ilustrace“, dotváří psané slovo grafickou formou. Ilustrátor úzce spolupracuje s autorem textu, pro co nejpřesnější vyjádření záměru spisovatele.

Frontispis

nebo frontispice je protějšek titulní strany, často obohacený ilustrací. Následuje obvykle po první straně a je vytištěn na jeho rubu.

Nakladatelství

je společnost, která má oprávnění vydávat knihy a jiné publikace. Nakladatelství se často zaměňuje s vydavatelstvím. Nakladatelství vydává publikace, které nejsou vydávány v periodách, což jsou knihy, mapy apod. Vydavatelství vydává hudební nosiče, hudebniny nebo publikace vydávané v periodách což jsou například tiskoviny.

Koláž

je výtvarná technika, která spočívá ve vlepování různých materiálů do plochy obrazu. Kombinuje často nesourodé obrazy nebo texty a nahrazuje jimi techniky malby nebo kresby a grafiky.

2 Vývoj Ilustrace

Obsahem této kapitoly je vývoj ilustrace od 19. století až po současnost. Jací autoři se na ilustraci pro děti podíleli a jakou měla ilustrace váhu.

Pro vývoj ilustrace pro děti jsem se zaměřila na ilustraci českou. Vzhledem k tomu, že vývoj ve světě je poněkud rozsáhlejší, bylo by vhodné se mu věnovat třeba v diplomové práci. Kromě knižní ilustrace se u nás objevují další druhy a to např. komiks, manga a anime. Tyto druhy se u nás objevují stále častěji a proto, jsem se rozhodla jim věnovat jednu kapitolu.

2.2 Vývoj ilustrace v ČR

V naší knižní kultuře byly do poloviny 19. století ilustrace pro děti velkou vzácností. První známky grafické ilustrace bychom mohli najít ve formě frontispisu, což je protějšek přední strany. V polovině 19. století se začaly objevovat barvotiskové jarmareční obrázky, které byly základem lidového, mnohdy kýčovitého trendu knižní ilustrace.

Na prvním místě ve výčtu kvalitnějších autorů stojí **G. J. Schulz**, ilustrátor děl Františka Douchy. Zhruba v polovině 19. století nastoupila generace, která měla ve svém středu umělců **Karla Krejčíka** (1857 – 1901), **Františka Bízu** (1849 – 1904), **Emila Zillicha** (1830 – 1896) či **Karla Ladislava Thumu** (1853 – 1915), který pozdvihl ve své době žádané Kovaříkovy *Humoru kvítky pro hodné dítky*.

„Velikánem české Ilustrace přelomu 19. a 20. století byl v tomto směru zejména vynikající kreslíř a malíř, vlastenecky orientovaný ***Mikoláš Aleš*** *(1852 – 1913), jehož neobyčejně rozsáhlé dílo tvoří jeden z mezníků výtvarného zachycení významných momentů národních dějin.“* (MATOUŠEK 2004. s. 13)

Ve spojení s literaturou pro děti a mládež žije Aleš dodnes a to díky propojení s odkazem Aloise Jiráska, ale i díky kresbám, které doplňují starší texty z poloviny 19. století. Do jeho tvorby patří i doprovod k Čelakovského *Ohlasu písní ruských* (1884).

Meziválečné období obohatilo českou dětskou knihu o několik nových výrazných osobností. Rozvinula se tvorba **Josefa Lady**, což můžeme vidět v pohádce *O Mikešovi* (1934), *O chytré kmotře lišce* (1937), *Bubáci a hastrmani* (1939), *Nezbedné pohádky* (1946).

Jakýmsi protipólem Josefa Lady byl **Josef Čapek** (1887 – 1945), malíř a spisovatel. Jeho rukopis byl stejně podmanivý, ale mnohdy jednodušší. K jeho tvorbě patří mnoho titulů pro děti i dospělé, například *Devatero pohádek* (1932), nebo groteska z fotbalového prostředí, jejímž autorem je Eduard Bass, *Klabzubova jedenáctka* (1922).

Na ilustraci pro děti se začal podílet **Cyril Bouda**, **Karel Svolinský**, **Václav Karel**, **Milada Marešová**, **Václav Fiala**, **Josef Čapek** a **Ondřej Sekora**. Ondřej Sekora přispíval ve 30. letech texty i ilustracemi do Lidových novin, kde vedl dětský koutek. V roce 1936 vyšel knižně jeho slavný hmyzí román *Ferda Mravenec*, po roce vyšel *Ferda Mravenec v cizích službách* a *Ferda v Mraveništi* vyšel v roce 1938. V roce 1962 se na pult dostala *Knížka Ferdy Mravence*, což bylo souborné vydání původní trilogie.

*„Významným ilustrátorem krásné i odborné literatury byl **Zdeněk Burian** (1905 – 1981). Roku 1927 začal pracovat pro Vilímkovo nakladatelství, pro něž ilustroval dodnes antikvářsky vysoce ceněná souborná vydání Julese Verna, J. F. Coopera, Alexandra Dumase i Rudyarda Kiplinga. Vytvářel atraktivní podobu knih Karla Maye, Jacka Londona, cestopisy Alberta V. Friče a Emanuela S. Vráze či dobově velmi oblíbených bigglesovek.“ (MATOUŠEK, 2004. s. 15)* V oblasti dobrodružného románu, neměl ještě po roce 1945 mezi kolegy konkurenta.

Jiří Trnka je autorem zcela jedinečného rukopisu, na který můžeme narazit ve stovce titulů, mezi nimiž měla největší úspěch linie básnických knih Františka Hrubína *Říkej si se mnou* (1934), *Špalíček veršů a pohádek* (1960) a Nezvalových děl *Anička skřítek a Slaměný Hubert* (1958) a *Věci, květiny, zvířátka a lidé pro děti* (1953). Legendární snímky *Špalíček* (1947), *Bajaja* (1950), *Staré pověsti české* (1952) či *Archanděl Gabriel a paní Husa* (1964) vytvořil ve Studiu kresleného filmu a ve Studiu loutkového filmu, kde po roce 1945 intenzivně pracoval. Trnka byl od roku 1969 prvním českým laureátem Medaile Hanse Christiana Andersena. Doprovodil také *Pohádky bratří Grimmů*, *Fimfárum* Jana Wericha a roku 1956 Hrubínovu verzi *Pohádek z Tisíce a jedné noci*.

„Avšak až květen 1945 otevřel dětské knize možnosti dosud nebývalé. Vytvoření specializovaných nakladatelství – Mladé Fronty a Státního nakladatelství dětské knihy (dnes Albatros), k nimž se přiřadilo reorganizované Státní pedagogické nakladatelství, dalo předpoklady k účinnému řízení ediční činnosti.
Množství vydávaných titulů dávalo ilustrátorům příležitost k soustavné práci, v níž mohli zasahovat do všech oblastí, kde se vůbec ilustrace vyskytuje, od bohatě vypravených dárkových edic až k obrázkovým skládačkám, omalovánkám či knížkám – hračkám.“ (STEHLÍKOVÁ, 1979. s. 4)

Ilustrace mohly vyhovovat nejen specifickým potřebám dětských čtenářů, ale být také v souladu s jejich věkem a s jejich vnímavostí.

V 50. letech získala ilustrace významné mezinárodní úspěchy. Josef Lada, Václav Fiala, Václav Karel, Milada Marešová, Josef Novák, Zdeněk Burian a Ondřej Sekora, všichni tito autoři navázali na svou předválečnou tvorbu. Příležitost k tvorbě do dětské knihy získaly po roce 1945 **Karel Svolinský**, **Karel Müller**, **Cyril Bouda**, Jiří Trnka a **Antonín Strnadel**. Všichni tito zmínění umělci se mohli těšit z úspěchů, i když už se mezi nimi začaly v ilustracích projevovat nové tendence **Oty Janečka**, **Heleny Zmatlíkové**, **Zdenka Seydla** a **Kamila Lhotáka**. Ota Janeček je ilustrátor především knih pro dospělé a pro mládež. Jeho tvorbu najdeme v díle Františka Halase *Počítadlo* (1953), *Dětem* (1954) a *Před usnutím* (1972). Mezi jeho zdařilá díla patří knihy Hrubínova *Kráska a zvíře* (1972), *Princezna z třešňového království* (1975) Markéty Zinnerové, *Uspávanky* (1983) Jana Skácela a český překlad *Šťastného prince* Oscara Wilda (1968).

Koncem 50. let nastupují noví ilustrátoři, kterými jsou například **Zdeněk Miler**, **Alois Mikulka**, **Olga Čechová**, **Květa Pacovská**, **Daisy Mrázková**, **Adolf Born** a o něco později **Eva Bednářová**, **Josef Paleček**, **Radek Pilař** a další. Někteří tito umělci začali vytvářet filmové pohádky. Začali tvořit i v literatuře dobrodružné a vytvářet kreslené seriály. Začaly se užívat nových technik a prostředků. Ke grafice, kresbě a barevné kresbě přibyly kombinované techniky a koláž. Česká dětská kniha se stávala barevnější bohatší a rozrůstal se počet edic.

Opět přibyli noví autoři působící v dětské knize a to na přelomu 60. a 70. Let.

V Domě dětské knihy byla zahájena činnost **Klubu Albatros**, ve kterém byly pravidelně pořádány výstavy ilustrátorů, Klub mladých čtenářů vedl besedy s umělci a také pořádal výstavy po celé Československé republice. Cizojazyčné nakladatelství Artia mělo na starost mezinárodní propagaci české dětské knihy. Mnohem výrazněji než nakladatelství se uplatňuje v práci s knihou Společnost přátel knih pro děti a mládež, která je československou sekcí IBBY.

*„Značná péče a pozornost je věnována ilustracím a samozřejmě též ilustracím dětských knih ústředními státními institucemi, o čemž svědčí každoroční hodnocení a vyhlašování **Nejkrásnějších knih** i udílení **Ceny Marie Majerové**, kterou je od roku 1966 vždy v dvouletých intervalech oceňováno životní dílo v oblasti dětské literatury a ilustrace.“ (STEHLÍKOVÁ, 1979. s. 8)*

Od 90. let 20. stol. se mohla literatura volně rozvíjet. Bylo možné vydávat i knihy, které za socialismu nebylo možné vydat. Současně s nimi vznikala menší nakladatelství, co přispělo k větší poptávce po autorech. Někteří se snažili zachovat úroveň domácí tvorby ve srovnání s velkým množstvím nekvalitních knih, spolu s nedostatkem financí pro

kvalitnější literaturu. Od pol. 90. let se tato situace ustálila natolik, že se vytvořil určitý směr literatury pro děti a mládež.

Tato skutečnost přispěla k tomu, že se vžila určitá kvalitativní rozvrstvení vydávaných knih, což v předchozích letech bylo, vzhledem k politické a ekonomické situaci, značně ztížené. Problém byl hlavně v tom, že si, dalo by se říci, každý vydával, co chtěl, a to bez ohledu na kvalitu vydávaných knih v republice. Tímto se také znejasnila kritika nastupujících nových autorů, což mělo za následek těžké rozeznávání věrohodných a úplných informací k jejich pracím.

Pokud bychom byli schopni literární produkci pro děti a mládež v letech 1990 – 2003 popsat alespoň rámcově, pak o knižní ilustraci pro děti a mládež, lze takových hodnocení napsat ještě méně. Přitom plní z pedagogického hlediska nezastupitelnou roli a zásadním způsobem ovlivňuje dětského čtenáře či posluchače. Jedním z problémů bylo, že při shrnutí počinů v uplynulém desetiletí bylo nejasné povědomí o výtvarné kvalitě. Grafická a typografická stránka na tom byla podobně. Nebylo žádných kritických hodnocení. Pokud nějaká kritická hodnocení k dané tvorbě byla, nebyla nikde centrálně soustředěna, tím myslím například v podobě pravidelně vydávaného odborně zaměřeného časopisu. O tuto kritiku se nějak výrazně nezajímala odborná veřejnost zastoupena galeriemi, muzei, nebo umělecky zaměřenými katedrami vysokých škol.

Daisy Mrázková (1923) je autorkou tvořící v této kontinuitě, knihy nejen píše, ale sama je i ilustruje. Svou tvorbu započala už koncem 50. let, v roce 1965 jí vyšla první kniha *Neplač, muchomůrko.* Její díla jako *Chlapeček a dálka* (1969), *Byla jedna moucha* (1971), *Kluk s míčem* (1978) nebo *Auto z pralesa* (1975) se nachází na rozhraní příběhové prózy a pohádky. Její tvorba nechává dítěti příležitost, aby si vlastní fantazií obraz dotvořilo a obohatilo.

Někteří autoři knižní ilustrace se po společenských změnách po roce 1989 odmlčeli, a to proto, že buď nenašli prostor k realizaci, nebo se vrátili, k volné tvorbě. V té době sehrála výraznou roli i přirozená generační výměna. Ovšem autorské osobnosti, které se prosadily už v předchozích letech, ilustrují většinu nových titulů. K těmto autorům patří např. **Vlasta Baránková** (1943), nebo **Gabriela Dubská** (1915), jež je autorkou slavné televizní *Makové panenky* a dokonce i ilustrací ke Čtvrtkově *Kocouru Damiánovi* (1971). Adolf Born se připomněl hlavně svou knihou *Kocour v botách*, ale také reedicí komedie *Pět báječných strýčků* (1990) jejímž autorem František Nepil (1929 – 1995). Rozvíjí se také tvorba **Karla Franty** (1928) a to v knížce *Mokrejšové, vodníci z louže* (1994) anebo v Nepilově literární závěti *Strašpytýlek* (1996). **Stanislava Holého** (1943), karikaturistu a

humoristu, si lze nadále spojovat s dětskou knihou. **Václav Kabát** (1932) prohloubil spolupráci s nakladatelstvím Albatros. Jeho kresby můžeme nalézt například v knize *My nic, my muzikanti* od Věry Stiborové, nebo v doprovodu Šrutovy (1940) pohádky *Obr jménem Drobeček* (1997). Otec slavného knižního i televizního krtečka **Zdeněk Miler** (1921) se ilustrování věnuje intenzivně, působí v nakladatelství Albatros.

Bilderbuchy Josefa Palečka, které patří, mezi nejvýše ceněná díla jsou ale populárnější v zahraničí, než u nás. Co se týká časopisecké ilustrace, vyniká u nás **Eva Průšková** (1932). **Zdeněk Smetana** dal výtvarnou podobu dílu Jaromíra Kincla *Rákosníček a počasí*, které Kincl sepsal do volných pokračování. Doprovodu dětských knih se věnuje i **Helena Zmatlíková** (1923), známá hlavně ilustracemi k pohádkám bratří Grimmů či Astrid Lindgrenové. **Rostislav Skopal** patří do skupiny autorů, jež udržují standard české dětské ilustrace a přitom nespolupracují s velkými nakladatelstvími. Jeho výraznějším dílem jsou obrázky k veršované knize a zároveň logopedické příručce Soni Burgetové *Ohýbej se, jazýčku* (1992). Kniha, jejíž ilustrátorem je **Stanislav Duda** (1921) a autorem Ivo Štuka *Abecedník* (1999) se stala mimořádně zdařilou. Na konci 90. let se objevuje v dětské knižní ilustraci **Oldřich Jelen** (1961). Ilustracemi přispěl do díla od Josteina Gaardnera *Jako v zrcadle, jen v hádance* a také do knihy *Haló, je tu někdo?* od téhož autora.

Už v 80. letech byli někteří autoři vydáváni i v zahraničí. Takovým to příkladem může být **Květa Pacovská** (1928). Pacovská tvořila především pro časopis Sluníčko: *Malované čtení* (1975 – 1976), *Malovaná říkadla* (od 1977, knižně 1983), *Malované písničky* (1979), *O kohoutkovi a slepičce* (od 1981). Autorka obdržela v roce 1992 Andersenovu medaili.

V 90. letech přišel nedostatek nových knižních projektů a financí, proto se začaly objevovat **reedice.**

Ondřej Sekora byl jako ilustrátor velice oblíbený a nakladatelství Amulet k jeho 100. výročí narození přišlo s novými vydáními knih Václava Čtvrtka *Kolotoč v Africe* a *Lev utekl*, jež Sekora po válce ilustroval. Také velká obliba **Zdeňka Buriana** se projevila ve velkém množství reedic. Co se týče tvorby **Jaromíra Zápala** je tu především nesmrtelná podoba *Medvídka Pú*, jehož autorem je Alan Alexander Milne.

„Hledání sdělné a autentické podoby výtvarného projevu, jenž by dětskému chápání nebyl vzdálen, vede někdy paradoxně k pokusům, jež z hlediska vnímání výtvarného umění chápeme spíš jako iniciační. Příkladem může posloužit prozaicko – poetická publikace ***Josefa Bruknera*** *(1932) Pojďte s námi za obrazy aneb Malování zvířat (1995). Kniha,*

kterou ministerstvo školství dokonce doporučilo jako doplňkovou literaturu pro první stupeň základních škol, cituje devět desítek reprodukcí děl světového výtvarného umění." (MATOUŠEK, 2004. 11 s.)

Na počátku 21. Století se v české knižní ilustraci rozvíjela umělecky cenná tvorba a mladší autoři se pokoušeli experimentovat.

2.3 Druhy ilustrace

KOMIKS

První počátky komiksu byly zaznamenány v 90. letech 19. století. Šlo o takzvané stripy, několik obrázků ztvárňující příběh komiksovou formou. Roku 1896 se v amerických novinách The New York Journal objevil strip Richarda Outcaulta *The Yellow Kid*. Jednalo se o příběhy chlapce ve žluté noční košili. Roku 1987 vyšel strip *The Katzenjammers Kids*, jehož hrdiny byli dva nezbední chlapci Hans a Friz. V tomto stripu byly poprvé použity "bubliny", které ukazovaly, která postava mluví a co říká.

Ve 20. letech 20. století prošel komiks změnou. Původně byl orientován spíše na humor. Touto dobou do něj začíná pronikat, napětí a vliv dobrodružné literatury. Roy Crayn roku 1924 uvádí komiks *Wash Tubbs* o chlapci, hledajícím zakopaný poklad.

Velkým mezníkem pro komiks byl rok 1929. Harold Foster uvádí v komiksové podobě Tarzana a stejného roku Dick Calkins uvádí komiks *Buck Rogers*. Kde je hlavním hrdinou voják, který se objeví ve vypleněné Americe ve 25. století.

Roku 1933 přišel revoluční rok komiksových dějin. Vychází komiksový sešit. Komiksy byly do té doby součástí novin. První comic books, antologie novinových komiksů byly například *Funnies on Parade* a *Famous Funnies*. Za pár let se objevili první, opravdu pro komiks vytvořené postavy.

Roku 1938 vyšlo první číslo komiksového sešitu *Action Comics* (později přejmenováno na DC Comics, toto nakladatelství existuje dodnes.). Objevuje se jedna z nejslavnější postav komiksu na světě, Superman. Tuto postavu vytvořili **Jerry Siegel** a **Joe Shuster**. Ve společnosti DC Comics se zrodil další slavný komiksový hrdina, a to Batman, jehož autorem je **Bob Kane**. Zájem o superhrdiny však v roce 1945 začal upadat. V komiksu se začíná prosazovat detektivka, krimi, válečný komiks a hororový komiks.
V komiksech se stále zvyšuje počet výskytu násilí a to vyvolalo vlnu odporu. Dokonce vychází kniha, která je vrcholem tohoto trendu *Seduction fo the Innocent* (1954). Podle této knihy má komiks velmi špatný vliv na dětské čtenáře a vede tím k vzrůstající kriminalitě

mládeže. Vydavatelé komiksů zakládají a přijímají autocenzuru. Ta obsahovala například zákaz sexuálních narážek, násilných scén apod. Tímto se pozastavil vývoj amerického komiksu. To ovšem způsobilo úpadek popularity a hodně tvůrců se uchýlilo k undergroundu.

V 60. letech 20. století se objevuje společnost Marvel. Ta přináší nové superhrdiny. Scénárista **Stan Lee** a kreslíř **Jack Kirby** představují hrdiny jako je *X-Men* (1963), *The Amazing Spider-Man* (1963, kreslíř Steve Ditko).

V 80. letech přichází rozmach adult comics, což je komiks pro dospělé. Tento rozmach byl způsoben tím, že věk komiksových fanoušků přesahoval věk běžného komiksového čtenáře (dětí). Začínají se objevovat parodie a dvojsmyslné narážky. Evropské komiksové velmoce Francie (Asterix), Belgie (Tintin) a další vytváří spousty kvalitních děl, ale zároveň se nelze ubránit brakům. Současný komiks není pouze literaturou pro děti. Je skutečným médiem a uměním. Má sběratelskou hodnotu a je inspirací pro počítačové hry, filmy apod.)

KOMIKS v ČR

České seriály vznikaly především v meziválečném období. Vycházely v Humoristických listech, časopisech Paleček nebo Šípy. V nedělní příloze Českého slova uvedl Josef Lada obrázkový seriál Haškova *Švejka*. V roce 1924 vyšla kniha Šprýmovné kousky Františka Vovíska. Stále více se objevují komiksy v časopisech pro děti (Malý čtenář, Kašpárkovy noviny, Srdíčko).

Nejznámější postavou kresleného seriálu pro děti je *Ferda Mravenec* **Ondřeje Sekory** (1899-1967). Kresebná linie postavičky a její pohyb ve světě hmyzu předurčovaly pozdější uplatnění ve filmu. Obrovský úspěch v dějinách českého komiksu pro mládež patří autorům *Rychlých šípů,* **Jaroslavu Foglarovi** a **Janu Fischerovi**, který v meziválečném období dal výtvarnou podobu dobrodružství pětičlenné party.

MANGA

Historie mangy, japonského komiksu, se podle některých zdrojů datuje do 11. až 13. století. Z této doby pochází zhruba 1200 svitků, které údajně nakreslil buddhistický mnich. Slovo manga poprvé použil **Santo Kjóden** a později v roce 1814 **Kacušika Hokusai.** První tištěné knihy pro dospělé začaly v Japonsku vznikat v 18. století. Obsahovaly ilustrace a v nich umístěný text. Často byl jejich obsah humorný, satirický nebo romantický.

V 70. letech 20. století začala vznikat malá nezávislá vydavatelství, ta umožnila publikovat tvorbu amatérů. Později se této tvorbě začalo říkat **dódžinši**. Díky velkému zájmu o dódžinši vzniklo roku 1975 setkání známé jako Comic Market, na kterém se každý rok schází skupiny i jednotlivci publikující mangu. Během následujících 10 let se zvýšil počet autorů i návštěvníků. V letech 1986 až 1992 nastal boom a setkání se začala pořádat dvakrát do roka. Vznikly časopisy a také malé společnosti, které dódžinši vydávaly.
V roce 1999 a 2000 se v české republice začala manga objevovat na sci-fi a fantasy conech. V roce 2000 vzniklo sdružení fanoušků s názvem **Česko-slovenský klub přátel mangy a anime**. V roce 2004 v Brně se uskutečnila první samostatná akce s názvem **Animefest**, zde se sešlo přes 200 návštěvníků. V tomto období začaly vznikat překlady mang, které se rozšířily přes internet mezi fanoušky. Až do roku 2008 na českém trhu žádná oficiálně vydaná manga nebyla. Vůbec první titul byl vydán v roce 2008 nakladatelstvím Zoner Press a to manga *Dveře chaosu*. Další nakladatelství, která začala, vydávat mangu v české republice jsou Albatros, Talpress a polské nakladatelství Hanami.

ANIME

Anime je označení animovaných filmů a seriálů, které jsou kresleny japonským stylem manga (viz. výše). V Česku mezi nejznámější anime pro děti, patří seriál Pokémon nebo film Cesta do fantazie (autor Hayao Miyazaki). Většina japonských animovaných filmů je určena spíše dospělým divákům. Je to tím, že se objevují a s oblibou se šíří různé druhy anime, např. erotické snímky (hentai). Anime, se začala vyvíjet na počátku 20. století, kdy japonští filmoví tvůrci začaly experimentovat s animačními technikami.

3 Současná ilustrace pro děti

3.1 LUCIE DVOŘÁKOVÁ

Narozena: 1959 v Praze

Studium: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, ateliér filmové a televizní grafiky

Zabývá se: ilustrováním knih a časopisů,
animovaným filmem
výtvarným řešením televizních pořadů pro děti

Spolupracuje s: nakladatelství Albatros
Brio
Mladá Fronta
Meander
Fragment
studiem anima
Českou televizí

Ocenění: 1995 Zlatá stuha za ilustrace ke knize Jiřího Žáčka: *Počítání oveček*
1996 Zlatá stuha za ilustrace ke knize Jiřího Žáčka: *Kdo nevěří, ať tam běží*
Výroční cena nakladatelství Albatros za ilustrace ke knize Eduarda Petišky: *Staré řecké báje a pověsti*.

Další knihy, do kterých přispěla: Ljuba Štíplová*: Co se stalo v neděli*
Jiří Žáček: *Pohádky na dobrý večer*
Nejkrásnější pohádky o obrech
Moje první knížka o přírodě
O princezně trochu zakleté **(viz. příloha I/1)**

3.2 GABRIEL FILCÍK

Narozen: 1946 v Praze

Studium: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, ateliér prof. Františka Muziky

Zabývá se: ilustrováním dětských knih a časopisů,
didaktickou grafikou
designem hraček
animovaným filmem
grafickou úpravou knih

Ocenění: 1971 Čestné uznání Nejkrásnější kniha roku
1989 Čestné uznání nakladatelství Albatros
1992 Výroční Zlatá stuha za ilustrace ke knize Jiřího Žáčka: *Kdo nevěří, ať tam běží*
1999, 2002 Zlatá stuha

Knihy, do kterých přispěl:

Těšíme se do školy (Státní pedagogické nakladatelství, 1979)
Petr a Hanka se představují (Albatros, 1980) a dále celá série sešitů o Petrovi a Hance
Diogenes v sudu (Albatros, 1985)
Odysseova dobrodružství v Trojské válce (Albatros, 1991), Odysseova dobrodružství při návratu domů (Albatros, 1991)
Pojďte si hrát (Státní pedagogické nakladatelství, 1992)
Obrázková encyklopedie Země (Kartografie, 1992)
Golem, Josef a ti druzí (Albatros, 1994)
Než půjdeš do školy (Blug, 1995)
Zlatá skříňka (Fortuna, 1996)
Brzy půjdu do školy (SPN, 1998)
Prasátko Babe (Albatros, 1998)
Čítanka do školy 2 (2010), **(viz. příloha I/2)**
a další

3.3 OLGA FRANZOVÁ

Narozena: 1944 v Praze

Studium: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, ateliér propagace a knižní grafiky prof. Strnadela

Zabývá se: ilustrováním knih, časopisů a učebnic pro děti
animovaným filmem

Spolupracuje s: nakladatelství Albatros
Fragment
Axióma
Septima
Fortuna
Knižní klub
Českou televizí

K**nihy, do kterých přispěla:**

R. Pogodin: Odkud přicházejí mraky (1976)
M.Červík: Kdy má pampeliška svátek (1978)
J. Leskien: Červení sloni a zelená oblaka (1981)
J. Žáček: Víš, kde bydlí zvířátka? (1982)
J. Šroblová: Bál strašpytlů (1982)
J. Pavlovič: Pohádky o samých zvířátkách (1987)
J. Ptáčková: Chyť si lelka na udici (2008)**, (viz.příloha I/3)**
J. Novotná: O perníkové chaloupce (1993)
I. Březinová: Adélka a Zlobidýlko (1998)
P. Grym: Čáry, máry, fuč! (2000)
Ch. Bieniek: Eliška Liška a Klub amazonek (2001)
Ch. Bieniek: Eliška Liška a Hip Hop Band (2002)
V. Provazníková: Heleme se! (2005)
I. Březinová: Neotesánek (2005)
a další

3.4 RENÁTA FUČÍKOVÁ

Narozena: 1964 v Praze

Studium: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, ateliér ilustrace a užité grafiky

Zabývá se: ilustrováním knih, časopisů a učebnic pro děti
ilustrační prací pro reklamní agentury

Spolupracuje s: nakladatelství Albatros, Aventinum, Albra, Brio, Aperion, Rebo, Granit, Panorama, Orbis Pictus, Lidové nakladatelství, Ivo Železný
časopisy Mateřídouška, Čtyřlístek, Ikarie, Playboy, reklamními agenturami
Young & Rubicam, BBK Time, Česká reklamní, Ark Thompson

Ocenění: 1994 Zlatá stuha za ilustraci knihy Pohádky bratří Grimmů
1995 Zlatá stuha za ilustraci knihy Pohádky Oscara Wilda
1996 Zlatá stuha za ilustraci knihy Vyprávění ze Starého zákona v Dillí
1998 Druhá cena v soutěži Nejkrásnější kniha za r. 1997 za knihu Vyprávění z Nového zákona
1999 První cena na Bienále ilustrací v Teheránu za knihu Vyprávění ze Starého zákona

Samostatné výstavy:
Státní zámek Kozel, Městské muzeum Moravský Krumlov, Francie, Německo, Slovensko, Španělsko, Japonsko, Írán, Indie

K**nihy, do kterých přispěla:**
Letopisy Narnie I – VII (Orbis Pictus)
Pohádky bratří Grimmů (Aventinum)
Pohádky H. Ch. Andersena I, II (Aventinum)
Nejkrásnější pohádky o třech sestrách (Albatros)
Keltské pohádky **(viz. příloha I/4)**
Vyprávění ze Starého a Nového zákona (Aventinum)
Princezna a skřítci (Albatros)
a další

3.5 DAGMAR JEŽKOVÁ

Narozena: 1953 v Opočně

Studium: Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Praze, ateliér televizní a filmové grafiky, prof. Hegar, Smetana, Jágr

Zabývá se: ilustrováním dětských knih, časopisů, učebnic a comics tvorbou leporel, vystřihovánek, omalovánek

Spolupracuje s: nakladatelství Albatros, Amulet, Fragment, Knižní klub, Egmont, Axióma
časopis pastelka
pravidelně se účastní na společných výstavách

Ocenění: Cena učitelů r. 2000 za ilustraci ke knize M. Motlové: Se zvířátky za vrátky (Amulet)

Knihy, do kterých přispěla:

Co ještě nevím (Albatros, 1989)

M. Černík: Za pohádkou pohádka pro kluky a děvčátka (2002)

M. Motlová: Adam půjde do školy (Knižní klub, 2002)

A Peisertová: České pohádky (Egmont ČR, 1999)

A Peisertová: Pokladnice pohádek (Egmont ČR, 2000)

H. Mandelová a kolektiv: školní dějepisné atlasy – Pravěk, Starověk (1995), Středověk (1996), Novověk I (1997), Novověk II (1998), Dějiny 20. Století (2001)

M. Drijverová: České pověsti pro malé děti (SiD + NERo 2002)

3.6 JARMILA MAREŠOVÁ

Narozena: 1953 v Praze

Studium: Scénografie na loutkářské katedře divadelní fakulty Akademie múzických umění

Zabývá se: ilustrováním knih, časopisů a učebnic

Spolupracuje s: nakladatelství Albatros, Meander, Práh
časopis Země pohádek a Betynka

Ocenění: Zlatá stuha za knihu M. Drijverové: Táta k příštím Vánocům

K**nihy, do kterých přispěla:**

Miep Diekman, Kuli, kuli ťap (Albatros, 1983)

Jiří Žáček: Lenka podkolenka (Albatros, 1987)

Petr Mareš: Prezidenti spojených států (Práh, 1994)

Iva Pecháčková: Adventní kalendář (Meander, 1998)

Astrid Lindgrenová: Madynka (Albatros, 1998)

Astrid Lindgrenová: Emilovy Skopičiny (Albatros, 2003)

Pokladnice pohádek (Práh, 2004)

Johanna Spyriová: Heidi, děvčátko z hor (Axioma 2009)**, (viz. příloha I/6)**

3.7 EVA SÝKOROVÁ – PEKÁRKOVÁ

Narozena: 1958

Studium: Vysoká škola uměleckoprůmyslová, ateliér Filmové a televizní grafiky, prof. M. Jágr

Zabývá se: ilustrováním knih, dětských časopisů
animovaným filmem

Spolupracuje s: nakladatelství Albatros, Axioma, Harcourt, Dosáhněte, Didaktis, Brio, Mladá fronta, studio Anima, studio Krátký film Praha, Česká televize, Národní muzeum**,** časopis Sluníčko, Mateřídouška

Ocenění: 1998 Zlatá stuha za ilustrace ke knize Sněhurka a sedm trpaslíků (Brio)
1987 Čestné uznání festivalu Zlín za autorský film Stromek, (Krátký film Praha)
1989 Cena Národní galerie za výtvarnou podobu filmu – BIB Bratislava za film O poctivém Matějovi (Krátký film Praha)
Ceny filmových festivalů v Třeboni 2001 ve Zlíně 2001 za večerníčkový seriál Kachna Matylda (studio Anima)

K**nihy, do kterých přispěla:**

Astrid Lindgrenová: Strašidlo Sušinka (Albatros, 2008)
Václav Vokolek: Obrazy ze Staré Říše (Mladá fronta, 2008), **(viz. příloha I/7)**
Kolektiv autorů: Kouzelné české pohádky (Axioma, 2007)
Daniela Krolupperová: Atlas Strašidel (Albatros, 2006)

II PRAKTICKÁ ČÁST

1 Vypracování pedagogické přípravy do MŠ

Tématický celek: **Pojďte s námi za pohádkou**

Tématická část: **Země pohádek**

Záměr: **Získat základní znalosti o pohádkách, pohádkových postavách, o knize a pojmech jako jsou ilustrace, ilustrátor, spisovatel**

Věková skupina: **4,5 - 6**

VZDĚLÁVACÍ CÍLE (cíle pro učitelku):

Kognitivní (vědomost)	**Psychomotorické(dovednost)**	**Afektivní (postoj)**
U dětí budu rozvíjet znalosti o pohádkách a o pojmech (viz. výše)	Budu u dětí zpřesňovat pohybové dovednosti v souvislosti s hrubou motorikou a rytmizací	Povedu děti ke spolupráci s ostatními a ke kladnému vztahu k literatuře

OČEKÁVANÉ VÝSTUPY V JEDNOTLIVÝCH OBLASTECH (vztahují se k dětem):

Biologická oblast	**Psychologická oblast**	**Interpersonální oblast**	**Sociálně kulturní oblast**	**Enviromentální oblast**
Dítě koordinuje lokomoci a další polohy a pohyby těla, sladí pohyb s rytmem a hudbou	Dítě správně pojmenuje některé pohádky, jejich postavy a osvojí si pojmy ilustrace, ilustrátor, spisovatel apod.	Dítě dodržuje dohodnutá a pochopená pravidla vzájemného soužití	Dítě ví jak spolupracovat s ostatními a jak zacházet s knihou	Dítě si všímá změn v okolí a chrání životní prostředí

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

- k učení
- k řešení problémů

- komunikativní
- sociální a personální
- činnostní a občanské

PŘÍKLAD PŘÍPRAVY DO MŠ

Ranní činnosti - Prohlížení pohádkových knih, dialog nad pohádkami - Vykreslování omalovánek s pohádkovými postavami - Volné hry dle vlastního výběru dětí	
Popis organizace	Individuální – potřeba dopomoci a vysvětlení činnosti
Metody	Slovní – dialogická - rozhovor Praktická – grafické a výtvarné práce Názorně demonstrační - pozorování
Pedagogické zásady	Přiměřenosti – zvolím činnosti přiměřenou věku dětí Uvědomělosti a aktivity
Pomůcky	Pohádkové knihy Omalovánky s motivy pohádkových postav Pastelky
Metodický postup	U jednoho stolečku budou nachystané knihy, které si děti budou moci prohlédnout. Budu s nimi o jednotlivých pohádkách a postavách vést rozhovor. U druhého stolečku budou nachystané omalovánky s pohádkovými postavami a pastelky. Zde si budou moci děti omalovánky vykreslit.
Rizika	Boj o vybranou hračku Špatné zacházení s knihou Netolerance při hře, činnosti
Přechodové činnosti	Po ranních činnostech následuje hygiena, příprava na ranní cvičení, převlékání.

Ranní cvičení	
Popis organizace	Hromadná
Metody	Aktivizující Názorně demonstrační – předvádění Praktická – napodobování Metoda slovní – monologická – popis cviků
Pedagogické zásady	Názornosti Uvědomělosti a aktivity Přiměřenosti
Pomůcky	CD pohádkovými písničkami
Metodický postup	**1. rušná část** – pohyb na hudbu z CD (lokomoční cvičení – lezení, plazení, skoky, poskoky, běh,…) **2. zdravotní cviky** -stoj mírně rozkročný, nádech a výdech -stoj mírně rozkročný, ruce v bok, úklony hlavou (vpravo,vlevo) -stoj mírně rozkročný, připažit a zvedáme ramena nahoru a dolů -stoj mírně rozkročný, upažit, kroužení dlaněmi, lokty, celými pažemi - stoj mírně rozkročný, ruce v bok, předklony - stoj spatný, ruce v bok, skákání se střídáním nohou namístě - sed skrčmo zkřižný (turecký sed), narovnat záda – schovat hlavu dolů a opět narovnat záda - sed snožmo, natáhnout nohy, špičky nohou přitahujeme k sobě a od sebe - leh na břicho, ruce pod hlavu, zvedáme hlavu i ruce **3. pohybová hra -** „na krále“ 1 dítě (král) sedí na židli, na hlavě má korunu a má zavřené oči. Ostatní děti chodí okolo v kruhu a říkají: „Král sedí na trůně v papírové koruně, kdo korunu z hlavy vezme, na královský trůn si sedne.“ Učitelka ukáže na jedno z dětí v kruhu, které vezme králi korunu a běží okolo kruhu, „král“ za ním (stejné jako u hry „Pešek“). Pokud si stihne sednout na židli dříve, než ho „král“ chytí, stává se králem a hra se opakuje.

	4. relaxace Děti budou ležet na zemi na zádech, v klidu se zavřenýma očima. Ruce si položí na bříško a budou se nadechovat a vydechovat. Přitom budou vnímat, jak se jim bříško zvedá a jak klesá.
Rizika	Neohleduplnost vůči ostatním – žduchnutí, kopnutí,… Nepozornost při zdravotních cvicích
Přechodové činnosti	Po ranním cvičení se děti zpět převléknou z cvičebních úborů. Po svačince následuje příprava na zaměstnání – seznámit děti co je čeká, přejít volně na aktivitu.

Řízená činnost	
Popis organizace	Hromadná
Metody	Aktivizující Názorně demonstrační Slovní - dialogická Praktická - grafické a výtvarné práce
Pedagogické zásady	Názornosti Uvědomělosti a aktivity Přiměřenosti
Pomůcky	Kniha L. Freyové *Pohádky na dlani* Výkresy A4, kelímky na vodu, plakátové barvy, štětce, Centropeny,
Metodický postup	V herně se posadíme na židle do půl kruhu, aby na mě všichni dobře viděli. Přečtu dětem pohádku *Kloboukový bál*. Po přečtení pohádky se jich zeptám jestlipak ví, o čem ta pohádka byla a jestli mi dokáží vyjmenovat postavy, které se v ní vyskytovaly. Zeptám se jich také kdo je spisovatel, ilustrátor a co je to ilustrace. Po vysvětlení děje a pojmů, si zkusíme u stolečků zahrát na ilustrátory a zkusíme si tuto pohádku zilustrovat.

	U stolečků ve třídě budou nachystané výkresy A4, plakátové barvy, Centropeny, štětce a kelímky na vodu. Děti budou podle svých představ malovat postavy nebo předměty z pohádky „*Kloboukový bál*“ nejprve Centropeny a potom barvami.
Rizika	Nepozornost při poslechu pohádky Vyrušování při čtení Vniknutí barev do úst

Tato pedagogická příprava pro využití v MŠ je ukázkou jednoho dne s pohádkovým námětem. Další dny by bylo zbytečné rozepisovat. Proto zde už jen vypíši vzdělávací nabídku na celý týden, ze které si může učitelka sama vybrat a sestavit každý den, podle toho jak chce ona a jak to bude vyhovovat dětem. Každý den by se v nějaké činnosti měla objevit jedna pohádka z knihy *Pohádky na dlani*. Ke každé pohádce si děti postupně, různými technikami vyzkouší vytvořit obrázky, které na konci týdne svážou do jedné knížky, která bude výsledkem týdenního plánu.

Vzdělávací nabídka:

• Roztřiďování obrázků pohádek – na zemi budou zamíchané obrázky pohádek a děti budou mít za úkol je roztřídit tak, jak k sobě patří

• Seřazení obrázků pohádky, tak jak jde děj za sebou – na obrázcích bude vyobrazen děj pohádky, tak aby šel seřadit podle děje

• Roztřídění postav jednotlivých pohádek – ke každé pohádce roztřídit postavy podle toho, do které pohádky patří

• vyzkoušet si vyprávět pohádku za pomoci obrázků

• hra s loutkovým divadlem, nebo s prstovými loutky, či divadelními čepičky

• výroba prstové loutky

• dramatizace pohádky – děti si vyzkouší zahrát divadlo s jednoduchým textem i dějem

• uhádni pohádku – učitelka bude vyprávět děj pohádky a děti budou mít za úkol uhádnou jak se jmenuje

• procházka ven do parku, nasbírání přírodnin na výrobu klobouku

• po přečtení pohádky *„Kloboukový bál“* si děti vyrobí vlastní klobouk – výroba papírového klobouku

• s vyrobenými klobouky si můžou s hudbou zahrát na kloboukový bál, udělat si přehlídku klobouků

• na procházce si děti můžou nasbírat větší kamínky, které si v MŠ později nabarví

• po přečtení pohádky Píseň lásky, si děti mohou na zahradě postavit vlastní fontánku z nabarvených kamínků, větviček a listí apod.

• poslech zvuků vody, kdy se mění, jaký může být apod.

• nácvik písně *Teče voda*

• děti si po přečtení pohádky *„Trápení s mlhou“* pokreslí výkres (A5) voskovkami v barvách podzimu a po té jej přetřou bílou tuší, jakmile tuš zaschne, budou špendlíkovou hlavičkou do tuše vyškrabávat přírodu (špendlík zapíchneme do tužky, aby si děti neublížily a zároveň aby se jim to lépe drželo) – budou tvořit podle pohádky přírodu zahalenou v mlze

• k pohádce *„Není růže jako růže“* bychom mohli přinést kousek šípkové růže i s plody a kousek okrasných růží, názorně dětem ukázat a vysvětlit rozdíl

2 Použití vypracované pedagogické přípravy, práce s dětmi v MŠ

Přípravu již vytvořenou výše použiji pro práci s dětmi v mateřské škole. Ráno po příchodu dětí si budeme s dětmi povídat u stolu o různých pohádkách, jaké děti znají a jaké jsou pro ně neznámé. Jestli znají pohádkové postavy, a jaké. Zda se na pohádky dívají v televizi, nebo jestli jim pohádky někdo čte nebo vypráví. Při rozhovoru se budu dětí ptát na tyto otázky:

Jaká pohádka se ti nejvíce líbí?

Jaké znáš pohádky?

Co se ti na této pohádce líbí?

Jakou pohádkovou postavu máš nejraději?

Jaké vlastnosti má tvoje nejoblíbenější pohádková postava?

Jaké vlastnosti se objevují v pohádce?

Kdo je většinou v pohádce zlý?

Na pohádky se díváš v televizi, nebo ti je někde čte nebo vypráví?

Jak často doma čtete pohádky?

Kdybys mohl/a hrát v pohádce jakou pohádkovou postavu bys chtěl/a hrát?

Proč bys chtěl/a hrát zrovna tuhle pohádkovou postavu?

Po ranních činnostech se přesuneme ke cvičení. V rušné části použiji CD s pohádkovými písničkami. Po cvičení zdravotních cviků si zahrajeme pohybovou hru *„ Na krále“*. Po celém ranním cvičení se děti nasvačí a po svačině bude následovat řízená činnost.
V herně se posadíme na židle do půl kruhu, aby na mě všichni dobře viděli. Přečtu dětem pohádku *„Kloboukový bál“ (viz. příloha)*. Po přečtení pohádky se jich zeptám, jestlipak ví, o čem ta pohádka byla a jestli mi dokáží vyjmenovat postavy, které se v ní vyskytovaly. Zkusíme si pohádku převyprávět vlastními slovy a rozebrat postavy, jejich vlastnosti, jména apod. Potom se jich zeptám, jestli ví kdo je to spisovatel, ilustrátor a co je to ilustrace.
Tyto pojmy dětem vysvětlím. Řeknu jim, že **spisovatel** je ten, kdo knihu napsal. **Ilustrátor** do knihy vytváří obrázky, a že **ilustrace** jsou obrázky v knize, které vytvořil ilustrátor. Dětem ukážu knihu, ukážu jim text a řeknu jim, že text napsal spisovatel, potom jim ukážu ilustrace a řeknu jim, že to je ilustrace, kterou vytvořil ilustrátor. Po vysvětlení všech těchto pojmů dětem řeknu, že si můžeme zkusit zahrát na ilustrátory a k té pohádce, kterou jsme si dnes přečetli vytvořit ilustrace. Každý si může namalovat jakoukoli postavu z pohádky, nebo prostředí. Vysvětlím jim, že budeme pracovat s barvou a proto musíme dávat pozor, abychom se neušpinili, abychom nepíchli kamaráda štětcem do oka, nevylili vodu z kelímku a nestrkali barvu do úst. Po té se přesuneme ke stolečkům. Každý dostane výkres A4, na každém stolečku budou nachystané barvy, štětce a kelímek s vodou. Děti si obrázek předkreslí tužkou, poté obrysy obtáhnou černým fixem a potom budou obrázek vymalovávat barvami. Názorně jim předvedu, jak s barvami pracujeme, štětec namočíme do vody a poté do barvy, kterou pořádně rozmícháme, potom nanášíme na výkres. Před nanesením jiné barvy štětec vždy omyjeme v kelímku s vodou a pokračujeme stejným způsobem.

Pro tuto práci jsem vybrala techniku malby. Děti s barvami rádi pracují a výsledek je vždy dobrý.

3 Vyhodnocení praktické části

Děti všechny úkoly plnily s nadšením. Roli ilustrátora brali vážně a svědomitě. Tento úkol byl pro děti dle mého hodnocení nejzajímavější. Každý přemýšlel, co bude malovat a jakými barvami. Dávaly pozor na ostatní, aby nikomu neublížily nebo nevylily kelímek s vodou. Tuto práci jsem plnila ve třídě kde bylo 18 dětí ve věku 4,5 – 6 let. Děti byly velice pracovité a práce s nimi mě bavila. Vždy dávaly dobrý pozor.

Na obrázcích je vidět, že děti si spíše vybíraly kladné postavy, ale objevila se i negativní postava a to u chlapce s živější povahou. Na výkresech se vyskytují skřítkové, hodné víly, zlá víla a klobouky. Při malbě děti používaly spíše veselé jasné barvy, čisté nepříliš míchané. Skoro na každém obrázku svítí slunce a postavy jsou situované do lesa nebo na louku. Děti se při práci radily, povídaly si kdo bude co malovat a proč. Výsledek byl rozdílný a to vzhledem k věku tak i pohlaví. Děti 4 až 5 - ti leté neměli malbu tak propracovanou jako děti 6 - leté. Děvčata malovala spíše víly, kdežto chlapci skřítky, klobouky apod. Někteří si nechaly záležet na detailech, především na kloboucích. Výsledek této práce jsem umístila v příloze II. Ptala jsem se dětí, co na výkres namalovaly, jejich odpověď uvádím u příloh.

ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce bylo nastínit vývoj ilustrace k dětské literatuře.

Teoretickou část jsem zaměřila na vývoj ilustrace od 19. století až po současnost. Postupně jsem uváděla autory tvořící ilustrace a díla, ve kterých tvořili. Vysvětlila jsem pojem ilustrace. Dále jsem objasnila pojmy vážící se k ilustraci a to například techniky, kterými se ilustrace může vytvářet, nebo pojmy jako jsou bilderbuch, anime, manga a další. V této části jsem zahrnula také druhy ilustrace, se kterými se můžeme setkat. V poslední kapitole jsem vybrala několik dnešních současných českých ilustrátorů, u kterých najdete díla, ve kterých tvořili a jejich případné ocenění.

V praktické části jsem vytvořila pedagogickou přípravu pro práci v mateřské škole, jako ukázku toho jak využít ilustraci a pojmy vážící se k ní. Tato příprava obsahuje očekávané cíle i výstupy, podle Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, což je dokument, podle kterého by měla fungovat každá mateřská škola. Najdete zde také vzdělávací nabídku, ze které si může každý pedagog mateřské školy vybrat určité činnosti, které vyhovují mu i dětem ve skupině a sestavit si tak svůj týdenní plán provázený tématem knihy, pohádek a podobně. Dále obsahuje ranní činnosti, ranní cvičení a řízenou činnost. Podle této přípravy jsem pracovala v mateřské škole Michalské stromořadí, Olomouc. Výsledky řízené činnosti byly součástí praktické části a můžete je vidět v přílohách č. 1 až 9. Pracovala jsem s dětmi ve věku od 4,5 až 6 let. Děti měly za úkol vytvořit ilustrace k pohádce *„Kloboukový bál“*, z knihy Leny Freyové: Pohádky na dlani. Zajímalo mě, jak by vypadala tato pohádka, kdyby k ní byly ilustrace vytvořené dětmi. V knize odkud pohádka je, není mnoho ilustrací a jsou spíše abstraktní. Výsledek praktické části byl pro mě přínosem. Jako budoucí pedagog v mateřské škole jsem měla možnost pracovat s dětmi předškolního věku a vyzkoušet si práci, při které si děti hrály na ilustrátory, dozvěděly se nové pojmy a naučily se je používat. Děti se s těmito pojmy jako jsou ilustrátor, spisovatel a ilustrace nesetkávají moc často. Byly pozorné, plnily vše dle pokynů a se zájmem, proto hodnotím tuto práci jako zajímavou.

Doufám, že tato příprava bude sloužit jako pomůcka pro tvorbu týdenního vzdělávacího programu v mateřské škole.

SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY

HOLEŠOVSKÝ, FR. *Čeští ilustrátoři v současné české knize pro děti a mládež*. Praha: Tauris, 1989. 130 s. ISBN 80-211-0485-6

MATOUŠEK, P. *Snění pro lepší čas: Česká kniha pro děti a mládež 2003*. Praha: Ministerstvo kultury České republiky, 2004. 36 s. ISN 80-86310-38-8

HUTAŘOVÁ, I. *Současní čeští ilustrátoři knih pro děti a mládež.* Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2004. 129 s. ISBN 80-211-0485-6

NEDĚLA, J. (editor) *Animace ilustrace.* Olomouc: Pastiche Filmz o.s., 2010. 75 s. ISBN 978-80-904515-3-7

STEHLÍKOVÁ, B. *Cesty české ilustrace*. 1.vyd. Praha: Albatros, 1984. 202 s. ISBN 13-782-84

GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0

STEHLÍKOVÁ, B. *Ilustrace*. 1.vyd. Praha: Odeon, 1984. 71 s.

STEHLÍKOVÁ, B. *Současná ilustrace dětské knihy.* 1.vyd. Praha: Odeon, 1979. 71 s.

MARCO, J. *O grafice*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta, 1981. 512 s.

FREYOVÁ, L. *Pohádky na dlani*. 1.vyd. Radim Masný, 2001. 62 s. ISBN 80-238-7100-5

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2004

GRAY, P. *Příručka pro výtvarníky Kresba a ilustrace*. Praha: Svojtka & Co, 2010, 304 s. ISBN 978-80-7352-754-9

DEANOVÁ, S. *Jak se kreslí manga*. Praha: Albatros, 2009. 96 s. ISBN 978-80-00-02306-9

KVĚT, J. *Dílo Aloise Jiráska v české ilustraci*. Praha: Orbis, 1953

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I: obrazová dokumentace k teoretické práci

č. 1

Lucie Dvořáková, „Černokněžník Morodaš“, 2009, kombinovaná technika (tempera, pastel), 300 x 222 mm
(fotografie z knihy: GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0)

č. 2

Gabriel Filcík, „Jaro – brána k létu“, 2010, kombinovaná technika (perokresba černou tuší, akvarel), 298 x 229 mm
(fotografie z knihy: GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0)

č. 3

Olga Franzová, ilustrace č. 8 (str.79) Chyť si lelka na udici, 2008, barevná tuš – Ecoline, 178 x 125 mm
(fotografie z knihy: GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0)

č. 4

Renáta Fučíková, ilustrace č.3/2 Keltské pohádky, 2009, akvarel, kvaš, 171 x 141 mm
(fotografie z knihy: GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0)

č. 5

Dagmar Ježková
(http://www.klubilustratoru.cz/cz/ilu.php?lng=cz&id=7&pic=2)

č. 6

Jarmila Marešová, ilustrace č. 14 ze str. 47 Heidi, děvčátko z hor, 2009, akvarel, 217 x 208 mm
(fotografie z knihy: GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0)

č. 7

Eva Sýkorová – Pekárková, „ Čas neděle“, 2008, kombinovaná technika, 282 x 222 mm
(fotografie z knihy: GALERIE VÝTVARNÉHO UMĚNÍ V HAVLÍČKOVĚ BRODĚ. *1.Trienále Současná česká ilustrační tvorba.* 1.vyd. 2010. 63 s. ISBN 978-80-904726-0-0)

Příloha II: obrazová dokumentace k dětské tvorbě

č. 1: Víla, která má klobouk s ježkem a tančí na paloučku, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 2: Skřítek, který si hraje na louce a čeká na víly, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 3: Hodná víla, která si zkouší taneční kroky, aby na kloboukovém bále uměla hezky tančit, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 4: Víla, která v lese hledá různé věci, aby si mohla ozdobit svůj klobouk, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 5: Skřítek v lese, který chystá kloboukový bál, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 6: Víla v lese se svým ozdobeným kloboukem, zkouší tančit, 4,5 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 7: Zlá víla s kloboukem, na kterém ji sedí motýli, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba

č. 8: Klobouk víly, na který si nasbírala v lese různé věci, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba

***č. 9*:** Klobouk zlé víly. Jsou na něm motýli a kytky, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba

Příloha III: zvolená kniha (scan)

Pohádka Kloboukový bál, z knihy Leny Freyové: Pohádky na dlani

Příloha I

č. 1

č. 2

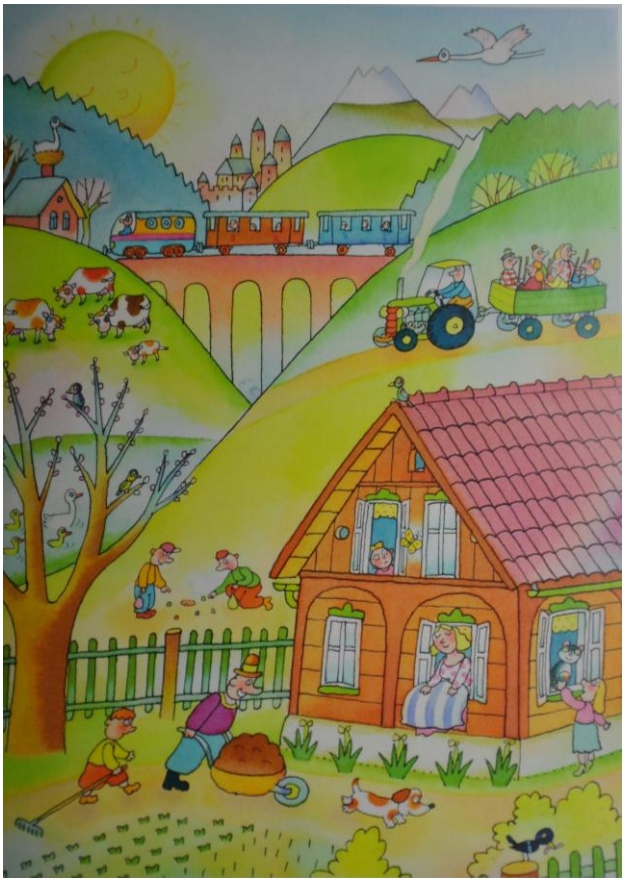

č. 3

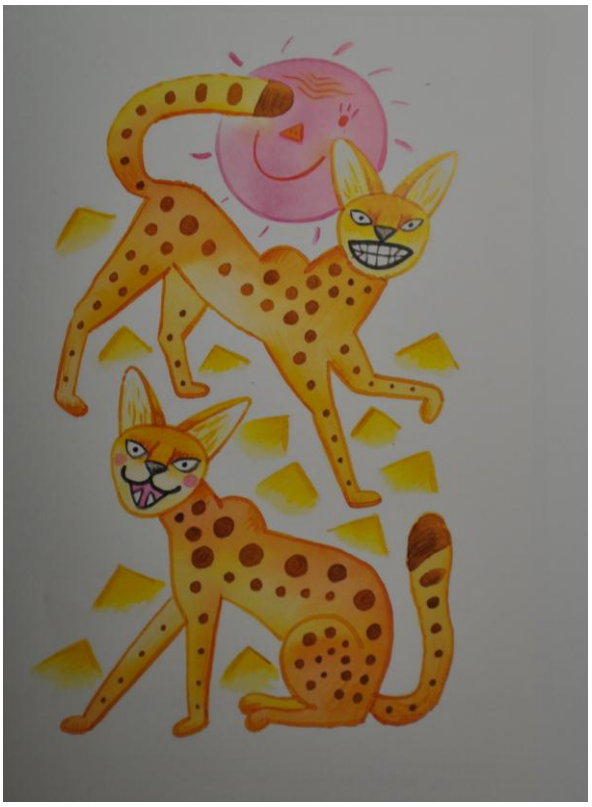

č. 4

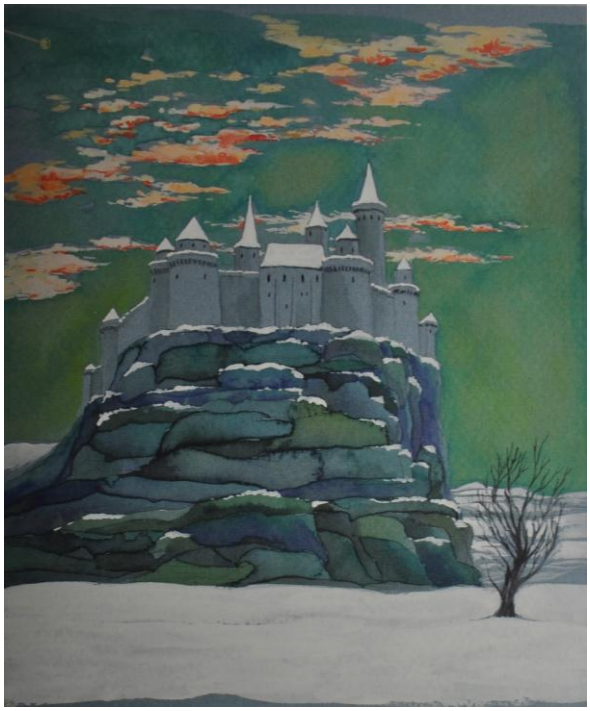

č. 5

č. 6

č. 7

Příloha II

č.1

č. 2

č. 3

č. 4

č. 5

č. 6

č. 7

č. 8

č. 9

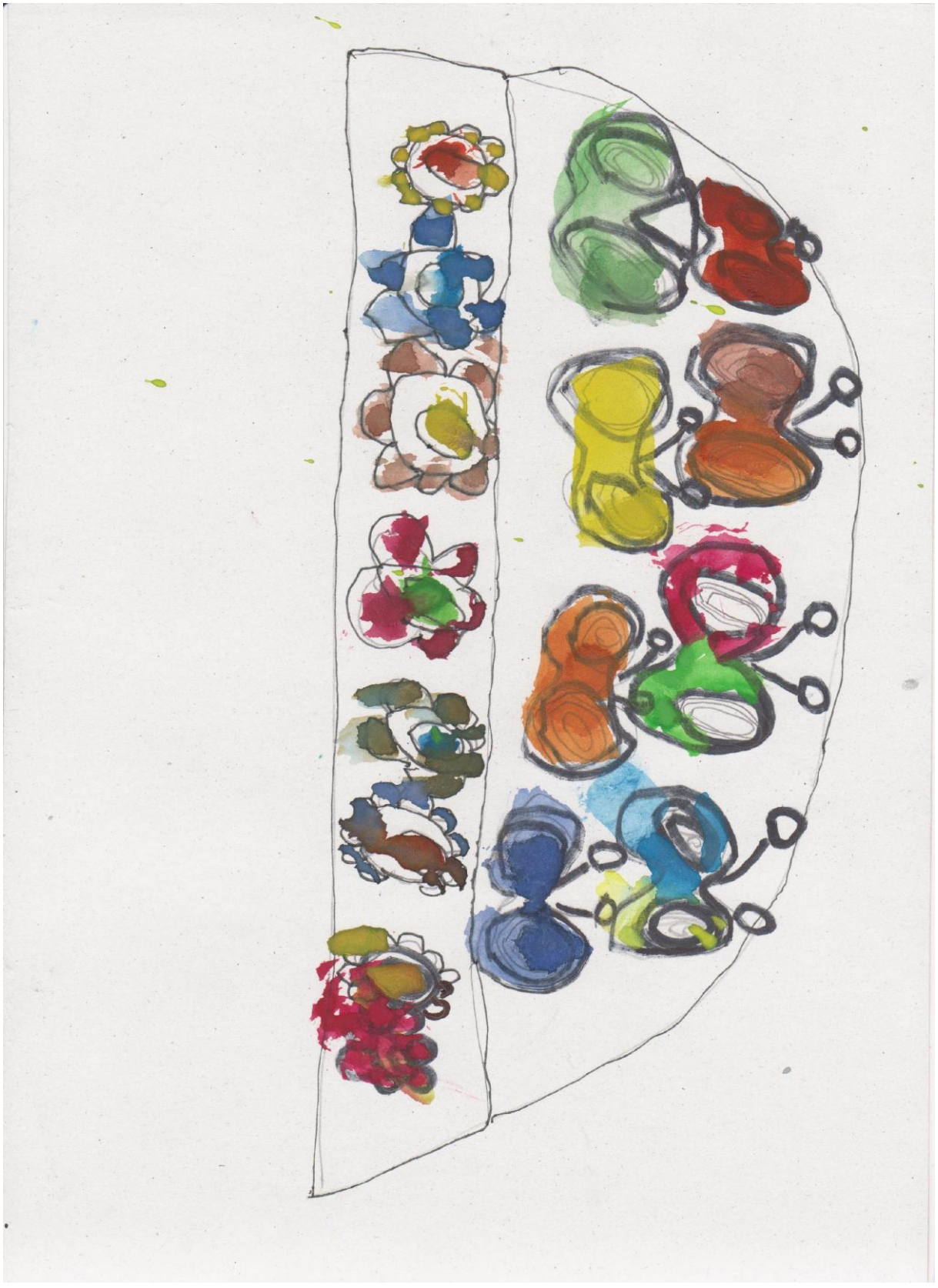

Příloha III

č.1

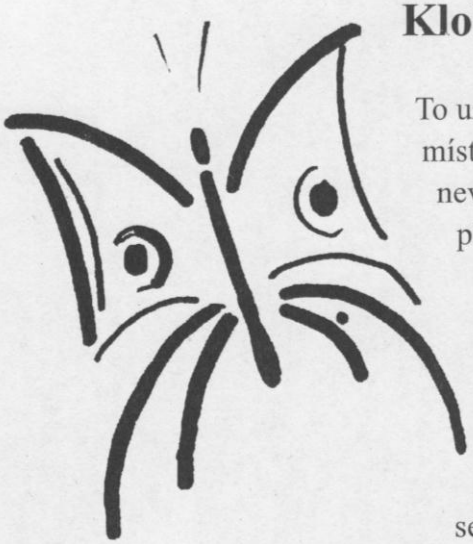

Kloboukový bál

To už všichni víte, že les je místo plné stromů, místo voňavé a šumící. Ale to už možná nevíte, že les je i místo pohádkové. Mech je plný lesních skřítků, v pařezech jsou strašidla, v křovinách se honí divoženky, u mokřin sedí bludičky. A všude tam, kde mezi stromy prosvítají sluneční paprsky, tančí lesní víly. Protancují celé dny a učí se kroky a úklony, otočky, předklony, podřepy a skoky, aby se jim nožky nezapletly, až budou tančit na lesním bále.

Ten se koná každé léto na kulatém palouku a není to bál obyčejný, je kloboukový. Každý pohádkový obyvatel lesa na něj přijde v klobouku okrášleném těmi nejroztodivnějšími ozdobami. Je to vždy velká společenská událost.

Nejvíce si na svých kloboucích dávají záležet lesní víly. Však jsou také hvězdami bálu. Právě ony ho otevírají slavnostním tancem. Tak se všechny snaží, přes den pilně nacvičují a po večerech vyrábějí své klobouky. Je to spousta práce. Nejdříve musí chodit lesem a hledat všechno, co může takový klobouk ozdobit: semínka šišek, barevné okvětní lístky, lesní jahody, orosenou pavučinu, kousek kapradí. Tím to ale teprve začíná. Je nutné držet krok s módou, vymyslet něco, co tu ještě nebylo, dbát na barevné ladění. Všechny ozdoby se musí také pevně přišít, aby pak při tanci neupadly.

I letos už se všechny víly s chutí pustily do práce. Pobíhají po lese, hledají v mechu a domů si nosí plné košíky báječných věcí. Ve volných chvílích nacvičují kroky a úklony, otočky, předklony...

Stop! Počkejte! Tady není něco v pořádku.

Vidíte ji? Koho? Přece tu malou lesní vílu. Tam, za pařezem. Tak už ji vidíte? Všichni pracují a nacvičují, a ona si tu klidně leží a vyhřívá se na slunci. To nemohu tak nechat:

„Ty nemáš nic na práci?“

„Nevšímej si mě, já si tě také nevšímám.“

„Musím si tě všímat, když patříš do mé pohádky.“

č.2

„Tak já jsem v pohádce? To jsem ani netušila."
„Brzy bude bál, ty už máš klobouk hotový?"
„Nemám, ale já to stihnu."
„A taneční kroky ses naučila?"
„Ne, ale to taky stihnu."
„Víš, že bál začíná už zítra? Slyšíš mě?"
Neslyší, klidně zavřela oči a spí. To je ale líná víla. Pokazí mi pohádku a ještě bude mít na bále pořádnou ostudu. Ale co s ní mám dělat, když se mnou nemluví?
„Už je ráno, malá vílo, neměla bys začít?"
„To jsi zase ty? Mám já ale smůlu, že patřím právě do tvé pohádky."
„Jestli teď hned nezačneš, budeš večer bez klobouku."
„Neboj se pořád, já mám všechno dobře vymyšleno, budu nejkrásnější ze všech."
Podívejte se na ni, už si zase lehá na sluníčko a líně zavírá oči. To nedopadne dobře.
„Vílo, už je poledne, co kdyby..."
Kam se poděla? Aha, tam je a nese si svůj starý klobouk. To přece nemyslí vážně!
„Ty si chceš vzít na bál starý klobouk?"
„Ano, tobě to vadí?"
„Vadí, protože se ti budou všichni smát. Podívej se, jak máš ozdoby zvadlé a otrhané. Budeš vypadat jako strašák."
„Já budu královnou bálu, to uvidíš. Staré ozdoby dám pryč a pak klobouk natřu medem."
„Proč medem?"
„Přece proto, že je sladký a lepí. No a potom zajdu na louku a budu čekat."
„Tomu nerozumím."
„Na sladkém medu si přiletí pochutnat mlsní motýli, a když usednou, přilepí se a já budu mít nejkrásnější klobouk ze všech. A bez práce!"
„Nevím, nevím, jestli je to dobrý nápad. Co když..."
„Už mě nezdržuj, už tě neposlouchám, jdu chytat motýly."
Myslím si, že dělá chybu, ale jak jí to mám říct?
Všichni jsou již na palouku a čekají jen na ni, aby mohli začít. Je to přímo klobouková módní přehlídka. Jestli ale nepřijde, bude mé pohádky konec.
„Malá vílo, pojď už přece!"

č.3

Co se děje? Proč se všichni hrnou k velikému smrku? Musím se tam také podívat. Někdo přichází. Klobouk plný křídel - to je ona, už jde!

„Jak se ti líbím? Je to nádhera, viď."

„Musím přiznat, že je tvůj klobouk opravdu úžasný. Těch motýlů, těch barev! Vyrazila jsi mi dech. Jen nevím, proč mám takový divný pocit, že se něco stane."

„Zase se bojíš? Jsem královnou bálu, ale až se roztočím, motýli začnou třepetat křidélky a můj tanec se bude podobat letu."

„Pozor, to právě nedělej!"

Pozdě. Už se točí středem palouku a všichni ostatní jí ustupují. Teď ji nikdo nezastaví. Motýli na jejím klobouku třepetají křídly stále rychleji a rychleji. A je to tady! Klobouk se zvedá z hlavy malé víly a motýlí křídla ho odnášejí k oblakům.

„Pomóóóc! Chyťte můj krásný klobouk!"

„Tak vidíš. Jak lehce jsi ke kráse svého klobouku přišla, tak lehce ti uletěla."

„Ty mi tu ostudu přeješ, vždyť se mi teď všichni smějí."

„Nepřeji, ale kdybys mě poslouchala od samého začátku, mohlo všechno dopadnout lépe. Vlastně sis o to řekla sama."

„Co mám teď dělat?"

„To ti neporadím."

„Jak to, že mi neporadíš? Patřím do tvé pohádky, tak se přece snaž!"

„Já mám všechno vyřešit, a ty zase nebudeš dělat nic? Tak to ne, malá vílo, musíš se snažit sama. A pamatuj si, tentokrát žádné lenošení! Až budeš mít svou práci hotovou, tak mě zavolej a já pak třeba napíšu tu pohádku ještě jednou a jinak."

A vy, čtenáři, si musíte také chvíli počkat, protože když někdo není na práci zvyklý, nejde mu od ruky tak rychle jako ostatním. Buďte trpěliví, možná malá víla ještě konec bálu stihne. A když ne, tak příští léto bude určitě další kloboukový bál.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Markéta Žáková
Katedra:	Katedra výtvarné výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Kristýna Boháčová
Rok obhajoby:	2011

Název práce:	Ilustrace k dětské literatuře
Název v angličtině:	Illustrations for children´s literature
Anotace práce:	Cílem mé bakalářské práce je nastínit vývoj ilustrace. Vysvětlit co to ilustrace je, jaké techniky využívá a jaké máme druhy ilustrace. Jak se rozvíjela od 19. století až dodnes. V praktické části jsem připravila přípravu do MŠ pro učitelku, v které má popsáno jak využít knihu, jak dětem objasnit pojem ilustrace, ilustrátor a spisovatel. Nachystala jsem vzdělávací nabídku, ze které si může učitelka vybrat různé činnosti na celý týden. Pedagogickou přípravu jsem využila v MŠ Michalské stromořadí. Výsledky jejich práce můžete vidět v přílohách vázaných v práci.
Klíčová slova:	Ilustrace, současní ilustrátoři, komiks, manga, anime, grafické techniky,
Anotace v angličtině:	The aim of this bachelor's thesis is to outline the development of illustration. To explain what illustration is, what techniques is it using and what kinds of illustrations are we have. How it develops from 19.century until today. I prepared preparation for kindergarten teacher in practical part of this thesis, in which it is described how to use book, how to explain the concept of illustration, illustrator and writer to children. I also prepared the educational offer, from which the teacher can choose various activities for the whole week. I used this preparation in Michalské stromořadí kindergarten. The results of the childrens work can be found in annexes bound to this thesis.

Klíčová slova v angličtině:	Illustration, contemporary illustrators, comics, manga, anime, graphic techniques,
Přílohy vázané v práci:	**Příloha I: obrazová dokumentace k teoretické práci** ***č. 1*** Lucie Dvořáková, „Černokněžník Morodaš“, 2009, kombinovaná technika (tempera, pastel), 300 x 222 mm ***č. 2*** Gabriel Filcík, „Jaro – brána k létu“, 2010, kombinovaná technika (perokresba černou tuší, akvarel), 298 x 229 mm ***č. 3*** Olga Franzová, ilustrace č. 8 (str.79) Chyť si lelka na udici, 2008,barevná tuš – Ecoline, 178 x 125 mm ***č. 4*** Renáta Fučíková, ilustrace č.3/2 Keltské pohádky, 2009, akvarel, kvaš, 171 x 141 mm ***č. 5*** Dagmar Ježková *(http://www.klubilustratoru.cz/cz/ilu.php?lng=cz&id=7&pic=2)* ***č. 6*** Jarmila Marešová, ilustrace č. 14 ze str. 47 Heidi, děvčátko z hor, 2009, akvarel, 217 x 208 mm ***č. 7*** Eva Sýkorová – Pekárková, „ Čas neděle“, 2008, kombinovaná technika, 282 x 222 mm **Příloha II: obrazová dokumentace k dětské tvorbě** ***č. 1***: Víla, která má klobouk s ježkem a tančí na paloučku, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 2***: Skřítek, který si hraje na louce a čeká na víly, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 3***: Hodná víla, která si zkouší taneční kroky, aby na kloboukovém bále uměla hezky tančit, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 4***: Víla, která v lese hledá různé věci, aby si mohla ozdobit svůj klobouk, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 5***: Skřítek v lese, který chystá kloboukový bál, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 6***: Víla v lese se svým ozdobeným kloboukem, zkouší tančit, 4,5 let, 35 x 21,5 cm, malba

	č. 7: Zlá víla s kloboukem, na kterém ji sedí motýli, 5 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 8***: Klobouk víly, na který si nasbírala v lese různé věci, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba ***č. 9*:** Klobouk zlé víly. Jsou na něm motýli a kytky, 6 let, 35 x 21,5 cm, malba **Příloha III: zvolená kniha (scan)** **č.1** Pohádka Kloboukový bál, z knihy Leny Freyové: Pohádky na dlani **č.2** pokračování: Pohádka Kloboukový bál, z knihy Leny Freyové: Pohádky na dlani **č.3** pokračování: Pohádka Kloboukový bál, z knihy Leny Freyové: Pohádky na dlani
Rozsah práce:	39 stran + 16 stran příloh
Jazyk práce:	Český jazyk